

Dokumentowanie geologiczno-inżynierskie a obszary górnictwa

Engineering-geological documentation and mining areas

Tomasz Bardel^a

^aV-ce Prezes Polskiego Komitetu Geologii Inżynierskiej i Środowiska „GEOGRUNT” PPUP Sp. z o.o. w Tarnowie, Polska.

Abstrakt

Cel: Ocena spójności przepisów prawa dotyczących obszarów górniczych w odniesieniu do dokumentowania geologiczno-inżynierskiego.

Materiały i metody: Przeanalizowano przepisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze, komentarze do tej ustawy oraz wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Wyniki: Niewłaściwa interpretacja prawnej definicji obszaru górniczego dla kopalin wydobywanych metodą robót podziemnych lub otworów wiertniczych powoduje konieczność sporządzania planu ruchu zakładu górniczego przy płytkich wierceniach geologiczno-inżynierskich.

Wnioski: Wykonywanie robót geologicznych w ramach dokumentowania geologiczno-inżynierskiego dla potrzeb posadawiania obiektów budowlanych na nieruchomościach, pod którymi w głębi górotworu prowadzona jest eksploatacja podziemna lub otworowa w przestrzeni obszarów górniczych, nie wymaga sporządzania planu ruchu zakładu górniczego.

SŁOWA KLUCZOWE:

obszar górniczy, dokumentowanie geologiczno-inżynierskie, plan ruchu zakładu górniczego, wiercenia geologiczne, prawo geologiczne.

Wstęp

Na etapie przygotowania inwestycji budowlanych istotne znaczenie mają badania podłoża gruntowego, które w określonych przypadkach obejmują badania geologiczno-inżynierskie.

Procedury administracyjne związane z dokumentowaniem geologiczno-inżynierskim są bardzo rozbudowane i trwają zwykle kilka miesięcy. Istotnym problemem znacząco komplikującym i wydłużającym te procedury jest wymóg sporządzania planu ruchu zakładu górniczego dla robót geologicznych dokumentowania geologiczno-inżynierskiego pod inwestycje budowlane zlokalizowane na terenach górnictwa podziemnego lub eksploatacji metodą otworów wiertniczych (art. 86 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze - Dz.U. 2011 nr 163 poz. 981 z późn. zm.) [8]. Celem artykułu jest ocena spójności przepisów prawa przy uwzględnieniu orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczących wykonywania robót geologicznych na terenach, gdzie w głębi górotworu prowadzona jest eksploatacja złóż kopalin w przestrzeni obszarów górniczych. Analizę przepisów przeprowadzono według stanu prawnego na drugi kwartał 2020 roku.

Materiały i metody

Definicja złoża kopaliny i obszaru górniczego

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2011 nr 163 poz. 981 z późn. zm.) [8] definicja obszaru górniczego odnosi się do złoża kopaliny, które zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 19 jest *naturalnym nagromadzeniem minerałów, skał lub innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą*. Złoża mogą obejmować rudy metali (np. galena, sfaleryt), węgiel kamienny, żwir lub piasek, a także gaz ziemny, ropę naftową, wody lecznicze, termalne lub solanki. Złoża mogą odsłaniać się na powierzchni terenu, jak na przykład skały lite w kamieniołomach lub występować blisko powierzchni terenu, pod przykryciem nakładu (np. żwiry przykryte gliną), bądź zalegać głęboko w górotworze (np. pokład węgla kamiennego wśród łupków) albo występować w postaci ciekłej lub gazowej wypełniając przestrzenie w skałach (np. gaz ziemny, czy wody lecznicze krążące w porowatych piaskowcach).

Kopaliny mogą być przedmiotem eksploatacji, gdy ich nagromadzenie (złoże) zostało udokumentowane poprzez sporządzenie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny. *Dokumentacja określa naturalne granice złoża albo granice wyznaczone przez zastosowanie granicznych wartości parametrów definiujących złożę i jego granice w obrębie przestrzeni, która została objęta rozpoznaniem* [11]. Parametry graniczne to przykładowo minimalna miąższość pokładu węgla kamiennego, maksymalna grubość nakładu nad złożem dolomitów, czy też w przypadku wód leczniczych minimalna zawartość jonu jodkowego w odniesieniu do wód jodkowych. Granice udokumentowanego złoża ustala się poprzez podanie

współrzędnych płaskich (X, Y) oraz przez określenie zakresu głębokości, w obrębie której występuje złożo. Przykładowo w odniesieniu do złoża żwirowego, występującego w przedziale głębokości od 2 do 15 m, ani gliny nadkładu ponad żwirami, ani ily podścielające żwiry, nie stanowią złoża.

W zależności od rodzaju złóż różne są sposoby ich eksploatacji, co znajduje odniesienie w przepisach prawa. Złoża wymienione w art. 10 ust. 1 i ust. 2 Prawa geologicznego i górniczego, a więc między innymi węgiel kamienny, rudy metali, czy sole eksploatowane metodą robót podziemnych oraz węglowodory, wody lecznicze, wody termalne i solanki wydobywane metodą otworów wiertniczych objęte są własnością górnictw, do której prawa przysługują Skarbowi Państwa. Złoża niewymienione w art. 10 ust. 1 i ust. 2, a więc między innymi złoża żwirów, objęte są prawem własności nieruchomości gruntowej [8]. Niezależnie od prawa własności złoża jego eksploatacja wymaga uzyskania koncesji, udzielanej na podstawie wniosku, w którym zostaje określone złożo kopaliny lub jego część, która ma być przedmiotem wydobywania, a także projektowane położenie obszaru górniczego i terenu górniczego, przedstawione zgodnie z wymaganiami dotyczącymi map górnich (art. 26 ust. 1 pkt. 4 *Prawa geologicznego i górniczego*) [8]. W poprzednio obowiązującej Ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnictwo (Dz.U. 1994 Nr 21 poz. 96) [7] należało określić *położenie obszaru i terenu górniczego oraz ich granic* (art. 20 ust. 1 pkt. 4). Przy zmianie ustawy usunięto konieczność określenia granic obszaru i terenu górniczego, natomiast pozostawiono położenie obszaru górniczego, które ilustruje się na mapie przez rzut poziomy na płaszczyznę (odzworowanie kartograficzne).

Dla eksploatacji złoża lub jego części wymagane jest objęcie przestrzeni złoża obszarem górnictw. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 5 *Prawa geologicznego i górniczego* [8] obszarem górnictw jest *przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny oraz prowadzenia robót górnich niezbędnych do wykonywania koncesji*. Roboty górnictwo to *wykonywanie, utrzymywanie, zabezpieczanie lub likwidowanie wyrobisk górnich w związku z działalnością regulowaną ustawą, zaś wyrobiskiem górnictw jest przestrzeń w nieruchomości gruntowej lub górotworze powstała w wyniku robót górnich* (art. 6 ust. 1 pkt 12 i pkt. 17 *Prawa geologicznego i górniczego*) [8].

Obszar górnictwo obejmujący złożo lub jego część ma również wymiar przestrzenny, ograniczony współrzędnymi prostokątnymi i przedziałem głębokościowym. Geometryczna definicja wielkości obszaru górniczego zawarta była w przepisach Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie obszarów górnich (Dz.U. 1979 nr 11 poz. 75 [10], gdzie w §6 zapisano, że *wielkość obszaru górniczego określa powierzchnia rzutu*

poziomego, wyznaczona przez krawędzie przecięcia się płaszczyzn tworzących pionowe granice tego obszaru z płaszczyznami tworzącymi powierzchnię złoża kopaliny.

Obecnie obowiązująca od ponad 30 lat definicja obszaru górniczego wskazuje wyłącznie część górotworu obejmującą złożę, która jest przedmiotem eksploatacji oraz poza tą przestrzenią te części górotworu, które jednoznacznie służą wykonywaniu działań związanych z realizacją koncesji [por.3]. Jak słusznie zauważa A. Lipiński w Komentarzu do art. 6 – 9 Ustawy [2] obszar górniczy po pierwsze niekoniecznie obejmuje wyłącznie strukturę we wnętrzu skorupy ziemskiej (jak w przypadku złoża) ale może obejmować również przestrzeń w górotworze poza złożem, która jest niezbędna do wydobycia kopaliny na powierzchni (np. szyb wydobywczy dla eksploatacji węgla kamiennego). Po drugie obszar górniczy można wyznaczyć nie tylko na potrzeby wydobywania kopaliny, ale również dla wykonywania innych czynności, które są niezbędne dla wykonywania koncesji (udostępnienie złoża, wentylacja, itp.) [2]. W praktyce zatem obszar górniczy dla złóż kopalin eksploatowanych metodą podziemną albo metodą otworów wiertniczych obejmuje złożę kopaliny wewnątrz górotworu w określonych granicach tego złoża oraz te części górotworu, które służą wydobywaniu kopaliny lub innej działalności związanej z realizacją koncesji, w tym otwory eksploatacyjne lub szyby wydobywcze, które łączą złożę z powierzchnią ziemi.

Przedstawienie położenia obszaru górniczego na mapie powierzchni terenu nie określa jego granic, gdyż te granice obejmują trójwymiarową przestrzeń w górotworze, zaś stanowi rzut tej przestrzeni na płaszczyznę mapy. Na mapach oznacza się punkty załamania granic obszaru górniczego za pomocą współrzędnych płaskich prostokątnych (stosując układ 2000) i dodając opis: „granice obszaru górniczego”. Taki opis jest niejednoznaczny podobnie jak słowo „obszar”, które zgodnie z definicją w Słowniku języka polskiego PWN [1] oznacza wprawdzie *ograniczoną część przestrzeni, zwykle dużych rozmiarów, ale też określoną powierzchnię czegoś*. W potocznym rozumieniu właśnie to drugie określenie przybiera dominujące znaczenie (obszar leśny, obszar zdegradowany, itd.), podczas gdy absurdalnym byłoby uznanie, że na powierzchni ziemi oznaczonej na mapie jako obszar górniczy możliwe jest wydobywanie węgla kamiennego w złożu zalegającym kilkaset metrów pod powierzchnią ziemi.

Przykłady wyznaczania granic obszarów górniczych

Koncesja na wydobywanie kopaliny wyznacza granice obszaru i terenu górniczego, w oparciu o dokumentację geologiczną złoża kopaliny i projekt zagospodarowania złoża (art. 32 ust. 1 *Prawa geologicznego i górniczego*) [8]. Obszar górniczy może obejmować część złoża pod

warunkiem, że nie zagraża to prawidłowemu wykorzystaniu złoża (art. 32 ust. 3) [8]. Najistotniejsze jest, że nie ma możliwości jednoczesnego uzyskania koncesji na ten sam rodzaj działalności w tej samej (bądź częściowo tej samej) przestrzeni [6,14]. Oznacza to, że obszary górnicze muszą stanowić odrębne przestrzenie i nie mogą się przenikać – mogą natomiast ze sobą sąsiadować (art. 108 ust. 4 *Prawa geologicznego i górniczego*) [8]. W ujęciu powierzchniowym (na mapie) dwa obszary górnicze mogą mieć takie samo położenie, ale obejmować inną przestrzeń w górotworze, jak w przypadkach eksploatacji pokładów węgla kamiennego na Górnym Śląsku. Przykładowo na złożu „Dąb” wyznaczone zostały dwa obszary górnicze: płytszy „Dąb pokłady 111-209” i głębszy „Dąb pokłady 210-215”, podobnie na złożu „Brzezinka I” analogicznie „Brzezinka I pokład 211 – 304/2” i „Brzezinka I pokład 312/1 - 318/3” [15].

Obszary górnicze wyznaczone dla złóż występujących w różnych przedziałach głębokościowych są również w sytuacji, gdy dwóch (lub więcej) przedsiębiorców eksploatuje różne złoża kopalin w tym samym rejonie ale inną technologią (robót podziemnych, otworową lub odkrywkową). Przykładem może być podziemna eksploatacja rud miedzi na Dolnym Śląsku w obszarze górniczym „Głogów Głęboki–Przemysłowy” na głębokości ponad 1000 m, czyli kilkaset metrów poniżej eksploatacji odkrywkowej złóż kruszywa naturalnego w obszarach górniczych: „Jaczów Pole I”, „Kurowice – Południe I” i „Słone” [15] ze złóż występujących do głębokości 25 m oraz kamieni drogowych i budowlanych w obszarze górniczym „Ogorzelec IV” dla złoża amfibolitów występującego do głębokości ~100 m [15]. Wymienione obszary górnicze, w których eksploatacja prowadzona jest metodą odkrywkową, znajdują się kilkaset metrów ponad obszarem górniczym wyznaczonym dla złoża rud miedzi, choć na mapie rzuty tych obszarów oznaczone są na wspólnej powierzchni z obszarem górniczym głębokiego złoża rud miedzi.

Możliwe jest również, że obszary górnicze, w których eksploatacja odbywa się tą samą metodą dotyczą dwóch różnych złóż, albo wydzielono je skutkiem udokumentowania złoża w głębszym poziomie podczas trwającej eksploatacji wyżej położonego złoża. Przykładem tego może być gaz ziemny eksploatowany metodą otworów wiertniczych w obszarze górniczym „Młodasko 1” koło Poznania. Ten obszar górniczy wyznaczono w osadach triasowych (czerwony spągowiec) na głębokości poniżej 3000 m, a płycej występuje obszar górniczy „Tarnowo Podgórne GT-1” dla złoża wód termalnych ujmujący wody jurajskie z głębokości do 1200 m [16].

Roboty geologiczne w dokumentowaniu warunków geologiczno-inżynierskich

Wykonanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej poprzedzone jest opracowaniem projektu robót geologicznych podlegającego zatwierdzeniu przez organ administracji geologicznej (art. 80 *Prawa geologicznego i górniczego*) [8]. Po zatwierdzeniu projektu wykonawca robót ma obowiązek zgłoszenia zamiaru wykonywania robót geologicznych organowi administracji geologicznej oraz wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), na terenie którego wykonywane będą te roboty na co najmniej 14 dni przed ich rozpoczęciem (art. 81) [8]. W oparciu o prace i badania sporządzana jest dokumentacja geologiczno-inżynierska, która podobnie jak projekt robót geologicznych wymaga zatwierdzenia (art. 93 ust. 2) [8]. Procedury administracyjne związane z dokumentowaniem geologicznym są rozbudowane i trwają najczęściej kilka miesięcy.

W przypadkach określonych w *Prawie geologicznym i górniczym* do robót geologicznych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zakładu górniczego i jego ruchu oraz ratownictwa górniczego (art. 86) [8].

Ruch zakładu górniczego prowadzi się na podstawie planu ruchu zakładu górniczego (art. 105), który podlega zatwierdzeniu przez właściwy organ nadzoru górniczego. Ruch ten prowadzi się pod kierownictwem i dozorem osób posiadających określone prawnie kwalifikacje, a plan ruchu przedkładany do zatwierdzenia wymaga podpisania przez kierownika ruchu zakładu górniczego, który będzie realizował plan ruchu (art. 108 ust.9 pkt. 1) [8]. Roboty geologiczne, a w szczególności wiercenia, mogą osiągać głębokości, na których prowadzone są roboty podziemne w określonym obszarze górniczym. Sytuacja taka może mieć miejsce w przypadku wierceń hydrogeologicznych służących poszukiwaniu wód podziemnych, wykorzystaniu ciepła ziemi [4], czy poszukiwaniu lub rozpoznawaniu złóż kopalin. W związku z tym prawnie przewidziano możliwość uzyskania uprawnień kierownika ruchu zakładu górniczego w następujących zakładach wykonujących roboty geologiczne (art. 58 ust. 1 pkt. 4d *Prawa geologicznego i górniczego*) [8]:

- *służące poszukiwaniu i rozpoznawaniu złóż węglowodorów lub*
- *służące poszukiwaniu i rozpoznawaniu złóż innych niż węglowodory oraz wody podziemne będące kopalinami lub*
- *służące poszukiwaniu lub rozpoznawaniu wód podziemnych lub wykonywane w celu wykorzystania ciepła Ziemi lub*
- *w ramach poszukiwania i rozpoznawania kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla.*

Przepisy nie przewidują możliwości uzyskania uprawnień kierownika ruchu zakładu górniczego w zakładach wykonujących roboty geologiczne dla określania warunków geologiczno-inżynierskich na potrzeby posadawiania obiektów budowlanych. Jest to logiczne, gdy prześledzi się przepisy, na podstawie których mogą być wykonywane roboty geologiczne przy dokumentowaniu geologiczno-inżynierskim oraz uwzględni głębokość i sposób prowadzenia takich badań.

Zgodnie z art. 7 *Prawa geologicznego i górniczego* [8] *podejmowanie i wykonywanie działalności określonej ustawą jest dozwolone tylko wówczas, jeżeli nie naruszy ona przeznaczenia nieruchomości określonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (w skrócie MPZP) albo nie naruszy sposobu wykorzystania nieruchomości ustalonego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.* Nie jest prawnie dopuszczalne wykonywanie robót geologicznych w danym miejscu lub w zakresie, jeżeli roboty te nie służyłyby dla określenia warunków geologiczno-inżynierskich dla zagospodarowania nieruchomości zgodnie z przeznaczeniem planistycznym. Zgodnie z art. 80 ust. 7 *Prawa geologicznego i górniczego* [8] organ administracji geologicznej odmawia zatwierdzenia projektu robót geologicznych jeżeli *rodzaj i zakres projektowanych robót geologicznych oraz sposób ich wykonania nie odpowiadają celowi tych robót.* Przykładowo, jeśli na danej nieruchomości planowana jest budowa budynku mieszkalnego o typowych fundamentach bezpośrednich zagłębionych 2 m poniżej terenu to rozpoznaniem geologiczno-inżynierskim obejmuje się przestrzeń do głębokości możliwego wpływu warunków geologicznych na podłoże fundamentów, nie głębiej więc niż do kilku metrów poniżej poziomu posadowienia [4]. Celem dokumentacji geologiczno-inżynierskiej określającej warunki geologiczno-inżynierskie na potrzeby posadawiania obiektów budowlanych jest rozpoznanie podłoża dla posadowienia, a zatem zbadanie gruntów w przestrzeni objętej fundamentami (bezpośrednimi albo pośrednimi) wraz ze strefą oddziaływania obiektu na podłoże (zwykle do 5 m poniżej fundamentów). Wskazanie w projekcie robót geologicznych na potrzeby sporządzenia dokumentacji geologiczno-inżynierskiej dla posadawiania budynku otworów sięgających przykładowo 100 m poniżej poziomu fundamentów jest nieuzasadnione i nie odpowiada celowi projektowanych robót, a zatem może stanowić istotną przesłankę do odmowy zatwierdzenia projektu.

W sytuacji, gdy określono budowlane przeznaczenie jakiegoś terenu, a w głębi górotworu występują na przykład złoża gazu ziemnego, jak choćby pod południowymi dzielnicami Rzeszowa i Tarnowa [16], uzyskanie pozytywnej decyzji dotyczącej budowlanego zagospodarowania danej nieruchomości wyczerpuje kwestię wpływu tej

inwestycji na obszar górniczy, a co za tym idzie wpływu robót geologicznych realizowanych na potrzeby takiej inwestycji. Sytuację analogiczną analizował Naczelny Sąd Administracyjny, który w wyroku z dnia 14 marca 2018 roku (II OSK 1981/16) [12], wskazał, że nie ma możliwości wystąpienia kolizji pomiędzy działalnością zakładu wydobywającego wody termalne metodą otworów wiertniczych a projektowaną zabudową, gdyż na wskazanym terenie nie ma zlokalizowanych żadnych ujęć wód, a więc słusznie organy nadzoru górniczego nie czuły się kompetentne do dokonywania uzgodnień projektów budowlanych w tym rejonie.

Jeżeli na terenach przeznaczonych pod budownictwo wykonywane są roboty geologiczne służące opracowaniu dokumentacji geologiczno-inżynierskiej to nie ma podstaw prawnych, aby twierdzić, że roboty te mogłyby wpływać na wydobywanie kopalin w głębi górotworu, skoro przyszła zabudowa takiego wpływu wywierać nie będzie.

Innym przypadkiem, gdy organ administracji odmawia zatwierdzenia projektu robót geologicznych jest sytuacja, w której projektowane roboty geologiczne naruszałyby wymagania ochrony środowiska, a więc zgodnie z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2019 poz. 1396) również kwestię ochrony złóż kopalin [9]. Jeżeli zatem działalność inwestycyjna mogłaby utrudnić lub uniemożliwić wydobywanie kopalin w przyszłości [por.5], to może być przesłanką do odmowy zatwierdzenia projektu robót geologicznych. Warto jednak w tym miejscu odwołać się do art. 26 ust. 2 pkt. 2 *Prawa geologicznego i górniczego* [8], że wykazanie się prawem do nieruchomości gruntowej, w granicach której ma być wykonywana działalność, jest wymagane jedynie w przypadku wydobywania kopaliny metodą odkrywkową i nie dotyczy złóż eksploatowanych metodą podziemną albo metodą otworów wiertniczych, gdyż ich eksploatacja jest możliwa bez naruszania przeznaczenia nieruchomości. Jeśli zatem na określonym terenie przewidzianym do zagospodarowania budowlanego został wyznaczony obszar górniczy dla złoża gazu ziemnego lub innej kopaliny występującej w głębi górotworu to oznacza, że działalność ta nie koliduje z przeznaczeniem terenu, bo gdyby kolidowała to uzyskanie koncesji na wydobywanie kopaliny z tego złoża nie byłoby możliwe (art. 7 *Prawa geologicznego i górniczego*) [8].

Oba wskazane przypadki dowodzą, że jeśli dla danej nieruchomości określono przeznaczenie terenu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo wydano decyzję o warunkach zabudowy to oznacza, że dokonano weryfikacji czy planowane zagospodarowanie jest zgodne z ustaleniami planu lub odrębnymi przepisami, w tym dotyczącymi ochrony złóż kopalin.

Prawa dotyczące korzystania z nieruchomości gruntowej przez jej właściciela oraz prawa przedsiębiorcy wydobywającego kopalinę w głębi górotworu pod nieruchomością są uregulowane przepisami [8]. Właściciel nieruchomości może użytkować własną nieruchomość zgodnie z jej przeznaczeniem, a przedsiębiorca prowadzący działalność górnictwem pod nieruchomością w głębi górotworu nie może wpływać w sensie prawnym na warunki użytkowania nieruchomości. Zgodnie z przywołanym wyżej wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 14 marca 2018 roku (II OSK 1981/16) [12] stroną w postępowanie o pozwolenie na budowę nie jest przedsiębiorca prowadzący wydobywanie w głębi górotworu pod nieruchomością, na której ma być realizowana inwestycja w zakresie zgodnym z jej przeznaczeniem określonym w MPZP. Właściciel nieruchomości nie może sprzeciwić się zagrożeniom spowodowanym ruchem zakładu górnictwa, który jest prowadzony zgodnie z przepisami *Prawa geologicznego i górnictwa* (art. 144) [8], a tym samym nie może wpływać na eksploatację złoża w głębi górotworu pod jego nieruchomością. Zarówno w koncesji jak i w projekcie robót geologicznych określa się przestrzeń, w granicach której ma być wykonywana zamierzona działalność, a stronami postępowania nie są właściciele nieruchomości znajdujących się poza granicami projektowanego albo istniejącego obszaru górnictwa lub miejscami wykonywania robót geologicznych (art. 41 ust. 2 *Prawa geologicznego i górnictwa*) [8]. Warto w tym miejscu przywołać fragment uzasadnienia wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 marca 2016 roku (II GSK 2311/14) [13], dotyczące nieruchomości gruntowej znajdującej się na terenie, gdzie w głębi górotworu prowadzona jest eksploatacja rud miedzi ze złoża „Lubin-Małowice”:

„Za błędne WSA uznał stanowisko spółki, iż należąca do niej nieruchomość gruntowa znajduje się w projektowanym obszarze górnictwa, bowiem w myśl art. 6 ust. 1 pkt. 5 p.g.g. obszarem tym jest przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny (...) oraz prowadzenia robót niezbędnych do wykonywania koncesji. Nieruchomość gruntowa stanowiąca własność skarżącej znajduje się zaś około 600 m ponad eksploatowanym złożem i nie jest położona w obszarze górnictwa” [13].

Z powyższego stwierdzenia wynika, że jeśli obszar górnictwa znajduje się w głębi górotworu, a tak jest w przypadku wykonywania działalności metodą podziemną lub metodą otworów wiertniczych, to wykonywanie robót geologicznych w przestrzeni poza obszarem górnictwa nie wymaga sporządzenia planu ruchu. W praktyce zdarzają się przypadki, gdy przy dokumentowaniu geologiczno-inżynierskim organy administracji geologicznej wskazują na konieczność sporządzenia planu ruchu, a organy nadzoru górnictwa zajmują się oceną merytoryczną i zatwierdzaniem takich planów. Praktyki takie znacznie wydłużają procedury

administracyjne związane z dokumentowaniem geologiczno-inżynierskim i powodują wzrost kosztów opracowania dokumentacji dla projektowanej inwestycji.

Wnioski:

- Obszary górnicze obejmują trójwymiarową przestrzeń opisaną współrzędnymi płaskimi prostokątnymi (X,Y) oraz zakresem głębokościowym występowania złoża. Dla złóż eksploatowanych metodą robót podziemnych lub metodą otworów wiertniczych na mapach przedstawia się położenie obszaru górniczego, co nie oznacza, że obszar ten obejmuje powierzchnię terenu lecz informuje o istnieniu obszaru górniczego w głębi górotworu pod nieruchomością;
- Budowlane przeznaczenie terenu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub ustalenie warunków zabudowy dla nieruchomości, pod którą w głębi górotworu znajduje się obszar górniczy oznacza, że zabudowa takich terenów nie wyklucza jednoczesnego wykonywania robót górniczych związanych z prowadzoną eksploatacją oraz uwzględnienia kwestie ochrony złóż kopalin;
- Ustanowienie pod terenami budowlanymi obszaru górniczego w głębi górotworu dla złóż eksploatowanych metodą robót podziemnych lub metodą otworów wiertniczych wskazuje, że wykonywanie robót górniczych w przestrzeni takich obszarów nie koliduje z przeznaczeniem nieruchomości położonych na powierzchni ziemi;
- Roboty geologiczne służące określaniu warunków geologiczno-inżynierskich na potrzeby posadawiania obiektów budowlanych położonych na nieruchomościach, pod którymi w głębi górotworu wyznaczono obszar górniczy, nie wymagają sporządzania planu ruchu zakładu górniczego.

Literatura:

- [1] DRABIK L. (2006) Słownik języka polskiego PWN. Wyd. Naukowe PWN.
- [2] LIPÍŃSKI A. (2017) Komentarz do art. 6 – 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska, nr 1, 11-31.
- [3] MACHNIAK Ł. (2015) Górnictwo odkrywkowe w liczbach – cz. II – złoża kopalin związanych. Kruszywa: produkcja – transport – zastosowanie, nr 2, 44-50.

- [4] MAJER E., SOKOŁOWSKA M., FRANKOWSKI Z. (red) (2018) Zasady dokumentowania geologiczno-inżynierskiego (w świetle wymagań Eurokodu 7). PIG-PIB, Warszawa.
- [5] NIEĆ M., RADWANEK-BAK B. (2014) Ochrona i racjonalne wykorzystanie złóż kopalin. Wyd. IGSMiE PAN. Kraków.
- [6] RAKOCZY B. (red.), KARPUS K., KLIMEK G., MACIEJEWSKA J., SZALEWSKA M., TYBUREK M., WALAS M. (2015) Prawo geologiczne i górnicze. Komentarz. Wydawnictwo Wolters Kluwer. Wyd. I.
- [7] Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 1994 nr 27 poz. 96).
- [8] Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze. (tekst jedn.: Dz.U. 2020 poz. 1064).
- [9] Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz.U. 2020 poz. 1261).
- [10] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie obszarów górniczych (Dz. U. 1979 Nr 11 poz. 75).
- [11] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny, z wyłączeniem złoża węglowodorów (Dz.U. 2015 poz. 987).
- [12] Wyrok NSA z dnia 14 marca 2018 roku, II OSK 1981/16.
- [13] Wyrok NSA z dnia 3 marca 2016 roku, II GSK 2311/14.
- [14] Wyrok NSA z dnia 27 lutego 2019 roku, II GSK 314/17.
- [15] Karta informacyjna złoża kopaliny stałej: „Głogów Głęboki-Przemysłowy”, „Ogorzelec I”, „Kurowice”, „Słone”, „Jaczów V”, „Jaczów IIIB”, „Dąb”, „Brzezinka I”.
<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>: Serwis Midas PIG (dostęp 19.11.2019 r.)
- [16] Karta informacyjna złoża gazu ziemnego, ropy naftowej oraz naturalnych pochodnych i metanu występującego w złożach węgla kamiennego: „Młodasko”, „Tarnowo Podgórne GT-1”, „Tarnów (miocen)”, „Zalesie”, „Kielanówka-Rzeszów”
<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>: Serwis Midas PIG (dostęp 19.11.2019 r.)

Summary

Aim of the study: Review of the legal basis in the field of mining areas versus engineering geology.

Materials and methods: The analyzes the Geological and Mining Law and their interpretations and also judgments of the Supreme Administrative Court of Poland.

Results: Incorrect interpretation of the legal definition of the mining area concerned the resource extracted by underground mines or by boreholes results in the need to develop a mining plant operation plan for shallow geological drillings.

Conclusions: Mining plant operation plan is not need for geological works as part of geological documentation for the foundation of buildings on area under which the resources are extracted in underground mines or in mining areas for oil or natural gas in deep rock formations.

KEYWORDS:

mining area, geological and engineering documentation, mining plant operation plan, geological drilling, geological law.
